

דנ"פ 4580/14 - אברהם קוגמן נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

דנ"פ 4580/14

לפני: כבוד הנשיא א' גרוניס

העותר: אברהם קוגמן

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

עתירה לדיון נוסף בפסק-דינו של בית המשפט העליון
מיום 27.4.2014 בע"פ 9612/10, בע"פ 64/11
ובע"פ 112/11, שניתן על ידי כבוד השופטים: ס' ג'ובראן,
י' עמית, א' שהם

בשם העותר: עו"ד אביגדור פלדמן; עו"ד אריאל וינדר;

עו"ד צבי ואתורי

החלטה

1. לפני עתירה לדיון נוסף בפסק-דינו של בית המשפט העליון מיום 27.4.2014 בע"פ 9612/10 (מפי כבוד השופט י' עמית, ובהסכמת השופטים ס' ג'ובראן ו-א' שהם) (להלן - פסק-הדין).

עמוד 1

2. בפסק-הדין מתוארת פרשה חמורה ביותר של התעללות בקטינים. נסיבות העניין מוצגות בפירוט בפסק-הדין, ועל כן ניתן להביא הדברים בקיצור. בפסק-הדין נדונה אחריותם הפלילית של מספר שותפים לביצוע העבירות (שיכנו להלן, כפי שכוננו בפסק-הדין - קוגמן, גבאי ומסקאלצ'י), שהיו "חסידי" של אליאור חן (להלן - חן). בתקופה מסוימת התגוררו תחת קורת גג אחת השותפים לביצוע העבירות, חן, מי שלימים תהיה עדת מדינה, וילדיה הקטינים של עדת המדינה. בתקופה זו עברו הקטינים מסכת מזעזעת של התעללות, שבית המשפט אף כינה אותה בפסק-הדין בשם "עינויים". שלושת השותפים לדבר העבירה הואשמו במספר רב של עבירות שעניינן גרימת חבלה בכוונה מחמירה, התעללות בקטין ותקיפת קטין. בבית המשפט המחוזי הורשעו השותפים בכל העבירות שיוחסו להם, ונגזרו עליהם עונשי מאסר כבדים. קוגמן נדון ל-20 שנות מאסר בפועל ואילו כל אחד משני האחרים ל-17 שנות מאסר. כמו כן כל אחד מהשלושה חויב בתשלום פיצויים. ערעורם של שלושת השותפים לבית המשפט העליון נדחה ברובו (למעט באשר לאישומים פרטניים כאלו ואחרים, והכל כמפורט בפסק-הדין). עונשם של שניים מהשותפים (קוגמן וגבאי) נותר בעינו בערכאת הערעור, ועונשו של מסקאלצ'י הופחת בשלוש שנים, לאחר שבית המשפט העליון שוכנע כי חלקו במעשים הפליליים היה פחות יותר. יוער, כי דינו של חן הוכרע ונגזר במסגרת הליך נפרד, שנדון בבית המשפט העליון בגדרו של ע"פ 2950/11 חן נ' מדינת ישראל (8.5.2014) (ולגבי הליך זה הוגשה עתירה לדיון נוסף בגדרו של דנ"פ 3688/14).

3. העתירה לדיון נוסף שלפני עוסקת בסוגיה אחת מבין אלו הנדונות בפסק-הדין, באשר להשפעתו של חן על קוגמן וגבאי (פסקאות 74-77 לפסק-הדין). קוגמן וגבאי טענו בבית המשפט המחוזי ובבית המשפט העליון, כי הם היו חברים ב"כת" בראשותו של חן. נטען, כי הם הכירו את חן בהיותם קטינים, נפלו קורבן להערצתם אותו, ופעלו כבובת מריונטות תחת שליטתו והשפעתו. בשל השפעתו של חן, נטען כי הם איבדו את יכולת הפעלת שיקול הדעת ואת החשיבה העצמאית שלהם. בית המשפט העליון דחה טענות אלו (כפי שהן נדחו בבית המשפט המחוזי). בפסק-הדין נקבע, כי לחן אומנם הייתה השפעה על בני החבורה, ואלו אף האמינו בכוחות מאגיים שלו. אולם נקבע, כי רחוקה הדרך מקביעה זו ועד לביטול יסוד הרצייה וההבנה, לשם החלת ההגנה הקבועה בסעיף 34 ח לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - חוק העונשין). נקבע, כי על בסיס התשתית הראייתית שהונחה בפני בית המשפט, השותפים לביצוע העבירות הבינו היטב כי הם מבצעים מעשים אסורים. כך, הדבר בא לידי ביטוי, בין היתר, בפעולות שונות של בני החבורה שתכליתן הייתה להסתיר את מעשי ההתעללות מאחרים. נקבע, כי פעולות אלו, והכחשתם המאוחרת של בני החבורה את מעשי ההתעללות שביצעו, מצביעים שאלו הבינו את הפסול שבמעשיהם. כן נקבע בפסק-הדין, כי חוות-דעת פסיכיאטרית שהציג קוגמן לעניין זה אינה מעוגנת בעובדות אמינות. עוד נקבע, כי בניגוד לאמור בחוות-הדעת, בני החבורה לא בודדו מן הסביבה, ואין מדובר ב"כת" המנותקת מן העולם החיצון. בית המשפט העליון הוסיף לעניין זה, כי "במקרה שבפנינו איני מקבל את הגדרת החבורה ככת" (פיסקה 76 לפסק-הדין). כן נקבע, כי "לא כל סדיסט הוא חולה נפש" (פיסקה 77 לפסק-הדין), וכי מחומר הראיות עולה כי בני החבורה הפיקו הנאה ממעשיהם. המסקנה שנקבעה בפסק-הדין לעניין זה היא, כי בני החבורה לא הוכיחו כי איבדו את היכולת להבחין בין טוב לרע או את יכולתם להימנע מביצוע המעשים.

4. עוד קבע בית המשפט העליון בפסק-הדין, כי הרחבת גבולותיה של טענת אי-השפיות המעוגנת בסעיף 34 ח לחוק העונשין עלולה לפגוע ביעילותו של החוק הפלילי במלחמה בפשיעה, ולהתפרש כמתן היתר לבעלי דעות קיצוניות בתחומים שונים להתחמק מאחריות פלילית. על כן נקבע, כי משיקולים של מדיניות משפטית, אין להכיר בכך שחברות בכת כשלעצמה שוללת לחלוטין את "המצפן האנושי" (פיסקה 76 לפסק-הדין).

5. מכאן העתירה לדיון נוסף שלפני, אשר הוגשה על-ידי קוגמן. בעתירה, המתפרשת על פני 51 עמודים, טוען קוגמן כי יש לקיים דיון נוסף ב"נושא הכת ומשמעותה הדיונית והמעשית למשפט בישראל" (פיסקה 2 לעתירה). לטענת קוגמן, יש לקבוע כי לא ניתן להטיל אחריות פלילית על מי שביצע עבירות בעת שהיה נתון תחת השפעה משמעותית של

כת, במקרה שבו השתייכותו לכת מנעה ממנו את היכולת להפעיל שיקול דעת רציונלי. לטענתו של קוגמן, בפסק-הדין נקבע כי חברות בכת אינה יכולה לעלות לעולם לכדי הגנה מאחריות פלילית. בנוסף, מבוקש בעתירה לקיים דיון נוסף באשר להשפעה של חברות בכת על גזירת הדין. בעתירה נטען, כי על חברות בכת לשמש שיקול לקולה בקביעת העונש, וכי בפסק-הדין נקבעה בעניין זה הלכה חדשה "במשתמע". בעתירה ישנה סקירה רחבה של תופעת הכתות, מאפייניהן, והשפעת הכת על חבריה. ביום 30.6.2014 הגיש גבאי בקשה להצטרף לנימוקי העתירה.

6. דין העתירה לדיון נוסף להידחות. כאמור, בפסק-הדין דחה בית המשפט העליון, מן הבחינה העובדתית, את הטענה כי בביתו של חן אכן התקיימה "כת" (פיסקה 76 לפסק-הדין). משזו היא קביעתו העובדתית של בית המשפט העליון, פשיטה שאין מקום לקיים דיון נוסף בכל אותן שאלות שמעלה קוגמן בעתירתו. בעתירה עומד קוגמן בפירוט רב על חומר הראיות בתיק, שממנו עולה, לגישתו, כי שגה בית המשפט העליון בקביעתו האמורה (עמ' 23-44 לעתירה). אולם מובן, שדיון נוסף אינו מסגרת מתאימה לערער אחר קביעה עובדתית מסוג זה, כפי שמבקש לעשות העותר.

7. זאת ועוד, בניגוד לטענתו של קוגמן, בית המשפט העליון לא קבע בפסק-הדין, כי חברות בכת אינה יכולה לעולם לעלות לכדי הגנה מאחריות פלילית. בית המשפט העליון קבע, כי "אין להכיר בכך שחברות בכת כשלעצמה... שוללת לחלוטין את המצפן האנושי" (פיסקה 76 לפסק-הדין). המבחן שיישם בית המשפט העליון בעניינו של קוגמן ושותפיו לביצוע העבירות הוא זה הקבוע בסעיף 34 לחוק העונשין, שעניינו "אי שפיות הדעת", ונקבע, כי תנאיה של הגנה זו אינם מתקיימים בעניינם של בני החבורה. ואכן, אף קוגמן מסכים בעתירתו לכך כי המסגרת המתאימה לדון בטענותיו היא זו הקבועה בסעיף 34 לחוק העונשין (פיסקה 124 לעתירה). העובדה כי תנאיה של הגנה זו לא התקיימו לגבי העותר ושותפיו היא עניין פרטני, אותה קבע בית המשפט העליון על בסיס נסיבותיו הספציפיות של המקרה דנא, ואין הדבר מהווה עילה לקיומו של דיון נוסף.

8. דין העתירה להידחות גם ככל שהדברים נוגעים לטענותיו של קוגמן לגבי השלכת קיומה של "כת" על שיקולי הענישה שנשקלו לגביו. עיון בפסק-הדין מלמד כי לא נקבעה בו הלכה בעניין זה (וכפי שכבר צוין, טענתו של קוגמן היא כי הלכה זו נקבעה בפסק-הדין "במשתמע"). אשר על כן, גם בעניין זה לא קמה עילה לקיים דיון נוסף בפסק-הדין. כידוע, הדיון הנוסף הינו הליך נדיר ויוצא דופן, ו"בית משפט זה יורה על עריכת דיון נוסף רק מקום בו ההלכה שבגינה מבוקש דיון נוסף נקבעה בפסק-דינו של בית המשפט זה באופן ברור ומפורש" (דנ"פ 8539/02 מרדכי נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (1.1.2003)). לבסוף אעיר, כי גם העובדה שפסק-הדין ניתן פה-אחד מהווה שיקול התומך בדחיית העתירה לדיון נוסף (ראו, דנ"א 2393/12 מדינת ישראל נ' מולהי (22.4.2012)).

9. אשר על כן, העתירה נדחית.

ניתנה היום, י' באב התשע"ד (6.8.2014).

ה נ ש י א

עמוד 3
